

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

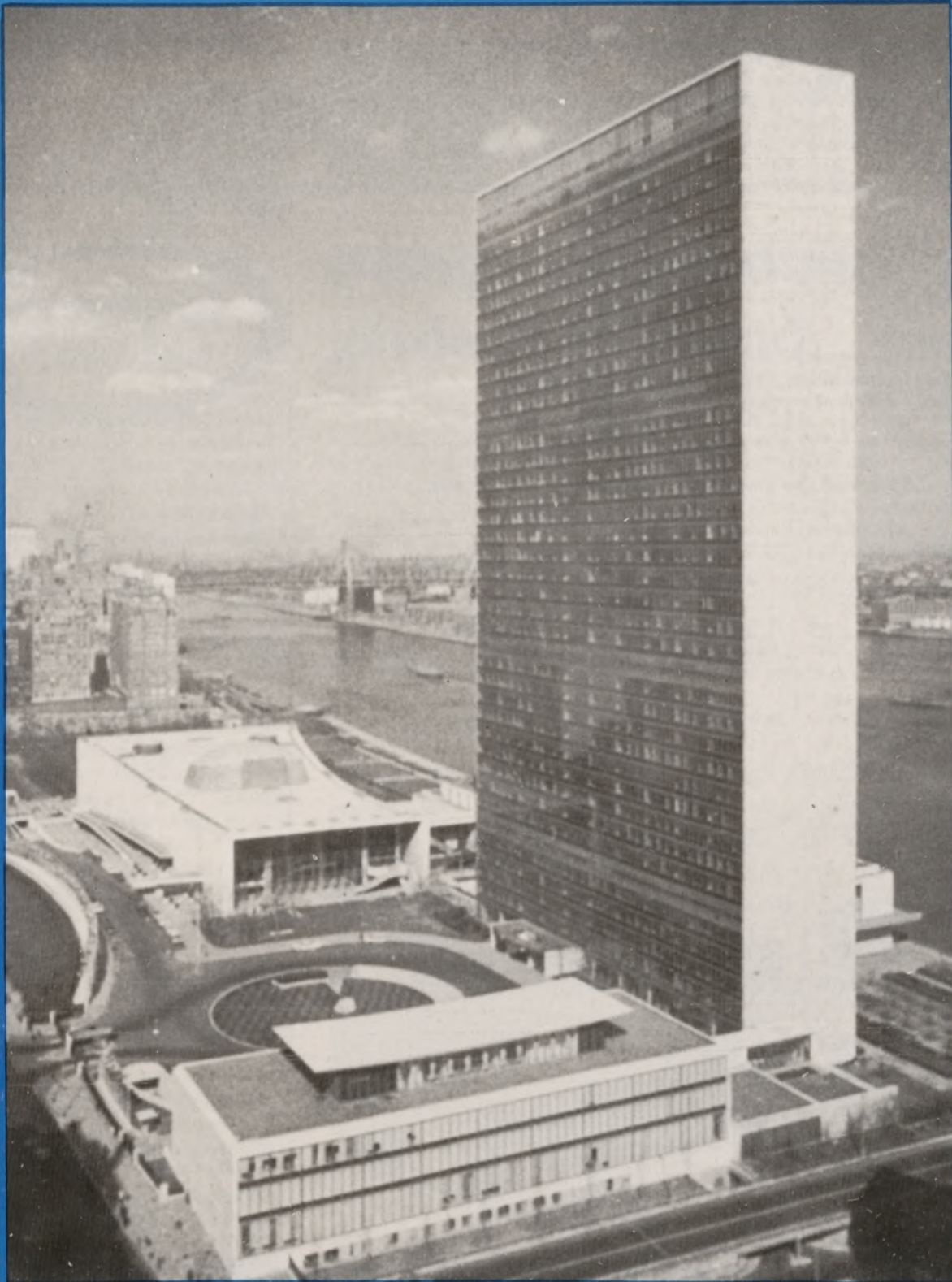
Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Pigtraad-Gestapofangen

Nr. 6

November

1985

Den 24. oktober havde FN bestået i 40 år. Talrige statsoverhoveder mødte frem for at gratulere. FN er verdensomspændende og har som mål at sikre verdensfreden. Alle jordens lande har søgt optagelse.

Kammeraternes Hjælpefond

Stiftet 1945

Henvendelse om hjælp i henhold til fondens fundats rettes til kontorchef, cand.jur. Hans Andersen, Sløssevej 19, 4894 Øster Ulslev. (03) 86 55 59.

Henvendelse ang. feriehjemmet på Kegnæs rettes til overlærer Preben Feddersen, 5874 Lundeberg, Hesselager. (09) 25 14 77. (Der er 7 senge). Feriehjemmets adresse er: Flejmosen 4, Østerby, 6470 Syd-Als, Als. (04) 46 53 42.
Tilsynsførende: fru Karin Boysen, Østerbyvej 46, Østerby, tlf. (04) 46 51 75.

Medlemmer: Iflg. fundatsens paragraf 4 kan som medlemmer af fonden kun optages danske statsborgere, der grundet aktiv indsats i frihedskampen i besættelsestiden har været indsat i danske eller tyske fængsler eller i danske eller tyske fange- eller koncentrationslejre.

På fondens møde den 24. september 1977 besluttedes det, at fondens virksomhed især skulle samles om at videreføre feriehjemmet på Kegnæs, at videreføre bladet »Pigtraad« og at søge sikret, at 4. maj fortsat højtideligholdes i Ryvangen.

Forretningsudvalget:

Formand: Civilingeniør Mogens Dyre,
Hestehavevej 3, Sjellerupskov, 6430 Nordborg. Tlf. (04) 45 86 22.
Næstformand: Kontorchef, cand.jur. Hans Andersen,
Sløssevej 19, 4894 Øster Ulslev. Tlf. (03) 86 55 59.
Kasserer: Maskinmester H. P. Skjoldborg, Skovbrink 9, 6400 Sønderborg.
Tlf. (04) 42 57 07. Giro 1 00 07 80.
Sekretær: Skoleinspektør Johs. Fosmark, Chr. Winthers Vej 1, 8600 Silkeborg.
Tlf. (06) 81 07 09.
Overlærer Preben Feddersen, Caroline Amalievej 11,
5874 Lundeberg, Hesselager. Tlf. (09) 25 14 77.

Den øvrige bestyrelse består af:

Kontorchef Niels Christian Andersen Volmersvej 5, 6330 Padborg Tlf. (04) 67 31 53	Direktør Bernth Johannesson Kongshvilevej 20, 2800 Lyngby Tlf. (02) 87 02 64	Forvalter Axel Lauritzen Lundtofteparken 42, 2. t.v., 2800 Lyngby Tlf. (02) 88 12 42
Arkitekt M. A. A. Børge Andresen Egehegnet 307, 2850 Nærum Tlf. (02) 80 13 40	Læge Axel Jørgensen Duebrødrevvej 14, 9000 Aalborg Tlf. (08) 12 06 70	Redaktør Johs. Rasmussen Ømkulevej 9, 7100 Vejle Tlf. (05) 82 65 72
Skræddermester Povl Brandt Glerupvej 19, 2610 Rødovre Tlf. (02) 91 13 72	Oberst K. Kjeldsen Tingagerhjemmet, 5750 Ringø Tlf. (09) 62 31 63	Provst Poul Riis Hostrupsgade 9, 4200 Slagelse Tlf. (03) 53 35 34
Sparekassedirektør Einer Hauberg Holballe 3, 6473 Tandslet Tlf. (04) 44 76 04	Tandtekniker Leo Kæraa Dalsvinget 1, 8270 Højbjerg Tlf. (06) 27 04 28	Solveig Skjøtt Dalse Park 128, 3500 Lille Værløse Tlf. (02) 48 56 74
Direktør G. Jespersen Gullestrupvej 7, 7400 Herning Tlf. (07) 12 11 84	General Fl. B. Larsen, Kongstedgården, 4293 Dianalund. Tlf. (03) 56 02 07	

FANGESAMMENSLUTNINGENS REKREATIONSFOND

Fonden, der er stiftet af SAMMENSLUTNINGEN AF DANSKE FANGER FRA FRIHEDSKAMPEN 1940-45, yder støtte til rekreationsophold for tidligere fanger og andre invaliderede fra frihedskampen.

Ansøgningskema kan rekvireres hos formanden: Oskar Verner, Murergade 10, 2200 København N eller i de enkelte foreninger. Der kan bevilges støtte på indtil 75 pct. af rekreationsopholdets samlede pris, dog max. kr. 2.500.

Der ydes støtte til ophold på egentlige rekreationshjem, kuranstalter, sanatorier etc. Til ophold af mere feriemæssig karakter kan der ikke bevilges støtte.

Ansøgningskemaet skal ved indsendelsen være udfyldt således, at samtlige spørgsmål er besvaret. Den i skemaet nævnte dokumentation skal være bilagt. Originale bilag vil blive returneret sammen med besvarelsen.

Da bevilgede beløb ikke kan udbetales til ansøgeren, men kun til rekreationsopholdets arrangør, må skemaet indsendes i så god tid, at svaret kan være fremme, inden betaling for opholdet skal finde sted. Det må påregnes, at behandlingen af ansøgninger i fondens bestyrelse tager omkring 14 dage.

Bladet

Pigtraad - Gestapofangen

Udkommer med 7 numre i år.
(De lige mdr. + november).

ABONNEMENT, BLADREGNSKAB OG ANNONCER

Poul Nielsen,
Bavnebjergspark 6,
3520 Farum
(02) 95 22 08
Telefontid: kl. 17-18
Årsabonnement 50,- kr.
Udenfor Skandinavien betales et
portotillæg på 30,- kr.
Giro 9 31 54 54.

Eventuelle fejl i besørgelsen af
bladet rettes hurtigst muligt ved
henvendelse til udleveringspost-
kontoret.

REDAKTION

Johs. Fosmark,
(ansvarshavende)
Chr. Winthers Vej 1,
8600 Silkeborg
(06) 81 07 09

Frøde Toft,
St. Kongensgade 63,5,
1264 København K
(01) 15 59 57

TRYK

Fjerritslev Avis Offset

INDE I BLADET:

Besøg på Bernadottegården	151
Runde dage	152
Protest mod Jane Horney-filmen	154
Fremragende dansk tegner fra 1940-45	156
Nürnberglovene har 50-års-dag	158
Bøger	161
Kammeraterne fortæller	163
Foreningerne	164-166
Mindeord	166

De følgende numre af vort blad
udkommer 15/12 og 15/2 1986.
Stof fremsendes senest 4 uger
før de nævnte dage.

Pigtraad-Gestapofangen

NR. 6

NOVEMBER 1985

40. ÅRGANG

Organ for Kammeraternes Hjælpefond og S sammenslutningen af danske fanger fra
Frihedskampen 1940-45

Buchenwald-klubben . Dachau-klubben . Landsforeningen Erhvervshæm:mede fra Frihedskampen . Landsforeningen Gestapo-
Fangerne . Foreningen af Gestapofanger fra besættelsen . Hannover-Stöcken-gruppen . Horserød-Foreningen
Landsforeningen af kz-fanger fra
Neuengamme . Ravensbrück-gruppen . Sachsenhausen-foreningen . Stutthof-foreningen . Theresienstadt-foreningen

Besøg på Bernadotte- gården i Hadsund

Af Frode Toft

Ugen før 40-års dagen for befrielsen havde jeg lejlighed til på Frihedsfondens vegne at aflægge besøg på Bernadottegården i Hadsund. Og det var dejligt at konstatere, at der stadig råder en god og positiv stemning på Bernadottegården.

Den fungerende leder, Kirsten Brams, tog imod og viste rundt på plejehjemmet og fortalte samtidig om dagligdagen på Bernadottegården.

Der var om formiddagen arrangeret en hyggelig sammenkomst med den kreds af beboere, hvis ophold på Bernadottegården har besættelsestiden som baggrund, nemlig tidligere KZ-fanger og modstandsfolk samt enker, bl.a. en af Hvidstengruppens enker og en enke efter en krigssejler.

De gav alle udtryk for deres store glæde og tilfredshed med Bernadottegården og dens personale.

Under sammenkomsten fik de lejlighed til at fremkomme med nogle ønsker, idet de dog kraftigt understregede, at der ikke var grundlag for at kritisere forholdene på Bernadottegården. Det drejede sig især om trafikforholdene i nærheden af Bernadottegården. Der taltes således om en vejsti, der er en slags genvej ned til byen, men som er så smal, at gangbesværede er lidt nervøse for at færdes der, da der ikke sjældent også kommer biler denne vej. Der var også ønsker om at få afmærket et par rigtige fodgængerovergange på hovedgaden i nærheden, ligesom der var ønske om at få asfalterede opkørsler ved fortovskan-

ten på disse hjørner af hensyn til gangbesværede og kørestolene.

Disse ønsker vil nu blive drøftet med hjemmets bestyrelse og især med de kommunale repræsentanter.

Ved rundgangen på Bernadottegården fremvistes også en helt ny indretning, nemlig et helt lille snedkerværksted, der er indrettet i et kælderrum. Det er en af beboerne, Carl Johan Lilleballe, der forestår værkstedet og som har forsynet det med inventar og værktøj. Her er med hjælp af andre beboere

allerede fremstillet flere småarbejder til gavn og glæde for hjemmet og dets beboere. Der er således fremstillet en meget smuk skrivepult, der nu står ved plejehjemmets indgang, og hvor Bernadottegårdens gæstebog er fremlagt.

Det blev i øvrigt oplyst, at byens 4. maj-højtidelighed vil finde sted ved Bernadottegården. Et fakkeltog vil gå gennem byen til Bernadottegården, hvor der bliver taler og musik. Og den 5. maj fejres Bernadottegårdens 8-års fødselsdag med en festlighed, hvori hjemmets bestyrelse og byrådet deltager.

Gårdhaven i Bernadottegården i Hadsund.

Bernadottegårdens bomærke er tegnet af Carlo Wognsen. Det viser V-tegnet, flammen og armbindet.

Lidt om Bernadottegården

Besøget giver anledning til at give lidt oplysninger om den smukke Bernadottegård i Hadsund. Den ligger i frugt- vinsfirmaet Hornbechs tidligere frugt- plantage, og man har på de øverste ter- rasser bevaret frugttræerne. Bernadottegården omfatter foruden selve plejehjemmet også 32 beskyttede boliger, der hver er på 60 kvadratmeter.

Derudover er der et dagcenter, som har til formål gennem optræning at ved- ligholde og forebygge forringelse af helbredstilstanden for husets beboere og kommunens borgere.

Bernadottegården har et bomærke, som er trykt på hjemmets brevpapir, og som bæres som emblem af personalet. Bomærket er tegnet af den kendte mod- standsmand og kunstmaler Carlo Wognsen fra Aalborg. Han var indtil sin død medlem af Bernadottegårdens bestyrelse. Motivet symboliserer friheds- kæmpernes armbind, Churchills V-tegn og den evige ild, der alt sammen om- kranse af forårets lysegrønne farve.

Plejehjemmet er bygget i to etager, hver med en afdeling med 19 lejlig- heder, der kan bebos af såvel enlige som ægtepar. Til hver bolig hører stue, sove- værelse og badeværelse med toilet, håndvask og bruser. Fra stuen er der udgang til altan med plads til enkelte havemøbler.

Inventaret består af seng, sengetøj, sengebord, læselampe, loftsbelysning, skab, køleskab med fryser, gardiner og tæpper i stuen. Herudover kan man selv møblere boligen efter eget ønske og smag. Plejehjemmets pedel er til rådigh- hed med møbleringen og er behjælpelig med at anbringe malerier m.v. på væg- gene.

Dagliglivet giver mange muligheder

Der serveres morgenmad i boligen og formiddagskaffe i festsalen. Middagen serveres normalt i spisesalen, medens eftermiddagskaffen kan fås såvel i terapilokalerne som i spisesalen eller i ens egen bolig. Aftensmaden serveres i spisesalen, medens aftenkaffe kan serveres efter ønske.

I alle boliger er der mulighed for at aflytte radio, og der er samtaleanlæg, så man altid kan få forbindelse med perso- nalet. Der er mønttelefon, der kan lånes ind i boligen. Hvis man har egen tele- fon, må man selv betale udgifterne. I opholdsstuen er der farvefjernsyn, og i alle boliger er der TV-stik, hvis man selv har fjernsyn. Der er fritagelse for TV- og radiolicens på plejehjemmet.

Hjemmet har landsdelens aviser, der er fremlagt i opholdsstuerne. Der findes en kiosk på hjemmet med frimærker, tobak, bolsjer, chokolade, vin m.m.

Bankbøger og værdigenstande kan opbevares på kontoret og udleveres efter ønske.

Lidt om økonomien

I indflytningsmåneden og den efter- følgende måned får man udbetalt den sædvanlige pension og rente. Derefter inddrages pensionen som delvis betaling for opholdet, men der udbetales i stedet et beløb til personlige fornødenheder. Indtægter udover folke- eller invalide- pensionen vil også blive delvis inddraget til betaling for opholdet, dog højst med 60 % (dette gælder rente fra sikrings- styrelsen i henhold til loven om besættel- sestidens ofre) samt renter af privat for- mue, hvorimod der ikke må inddrages nogen del af hædersgaven. Eventuel for- mue vil ikke blive berørt, medmindre der er sket væsentlige formueændringer indenfor de senere år.

Flere praktiske oplysninger

Der findes terapilokale, hvor bebo- erne tilbydes optræning og beskæftigel- se, bl.a. vævning, stoftryk, maling m.m. Der er også mulighed for fysioterapi, idet der kan gives behandling, f.eks. varme, massage, gangøvelser, lunge- fysioterapi m.v.

Plejehjemmet har en mindre bogsam- ling, der udskiftes hver måned, og bøger bringes rundt til dem, der ønsker det. Ønsker man særlige bøger, kan det meddeles til personalet.

Ved indflytning medbringes privat tøj, og tøjet vaskes, renses og repareres

på hjemmets foranstaltning. I daglig- stuerne er der te-køkken med kaffe- maskine, kopper m.v. til fri afbenyttel- se.

Der er ingen fast besøgstid, så gæster er altid velkomne. Til gæster kan der mod forudbestilling købes mad og kaf- fe. Der er et enkelt gæsteværelse med soveplads til to personer. Værelset kan mod betaling benyttes af gæster, men kun efter forudgående aftale.

Beboere, der har fødselsdag, vælger dagens menu, og hjemmet giver choko- lade, kaffe og kage efter fødselarens øn- ske til eventuelle gæster.

Der er gudstjeneste hveranden tirs- dag, men det står enhver frit, om man ønsker at deltage, idet alle skal kunne føle sig hjemme uanset religiøs eller politisk indstilling.

I festsalen er der teleslynge, der kan benyttes af alle med høreapparat.

Hver måned kommer et månedspro- gram, og der er ugentlige arrangemen- ter om eftermiddagen eller aftenen. Her er også pårørende velkomne.

Der ydes kostpenge ved bortrejse i indtil 35 dage om året.

Som det fremgår af ovenstående er der gjort alt for at skabe et miljø, der tager sigte på at skabe et sted med tryghed, trivsel og medbestemmelsesret for hver enkelt, så man stadig kan føle sig som medlem af et samfund, hvor man har indflydelse.

Der er grund til at takke alle, der medvirkede til oprettelsen af de to Bernadottegårde, men der er mindst li- ge så megen grund til at takke ledelse og personale for det store arbejde der udfø- res her. Det er tydeligt, at der her gøres en indsats langt ud over, hvad der kan betragtes som sædvanligt pligtarbejde. Og også en hjertelig tak for venlig mod- tagelse ved mit besøg. *Frode Toft*

Jack Kristensen, Langåvej 62, 2650 Hvidovre (Buchenwald) 65 år 15. november.

Vibeke Schilder, Torsvang 52, 2800 Lyngby, 65 år 16. november.

Frits Georg Jensen, Ragnhildsvej 3, 5700 Svendborg (Stutthof) 85 år 16. november.

Jens Børge Andersen, Minervavej 16, 2610 Rødovre (Buchenwald) 70 år 18. november. (Bortrejst på dagen).

Egon H.Larsen, V.Søg. 46, 1601 Kbh. V (Neuengamme, Buchenwald) 65 år 20. november.

Valdemar Klitgaard-Lund, Bulbjergvej 35, 7741 Frøstrup, 65 år 21. november.

Knud Rønnow, Guldballevej, Fåre, 7650 Bøvlingbjerg (Dachau 141.752) 60 år 22. november.

Elly Laursen, Fasanvænget 82, 2791 Dragør, 70 år 23. november.

Elisabeth Thomsen, Frisvej 2, 8400 Ebeltoft, 60 år 23. novbr. (kass. f. Gestapofangerne, Århus afd.)

Grethe Madsen, Næstved (Den sjællandske Organisation) 80 år 23. november.

Helmuth Jørgensen, Carl Jacobsensvej 2A, 2500 Valby (Buchenwald) 70 år 25. november.

Niels P. Jensen (Peter Stål), Sjøllandsg.5, 8900 Randers, 70 år 25. november.

Emil Johansen, Bondehavevej 34, 2880 Bagsværd (Buchenwald) 70 år 28. november.

Aage Marinus Nielsen, Lergravsvej 11, 2300 Kbh.S (Buchenwald) 80 år 30. november.

Jens Jacob Jensen (Jejse), Fårebækvej 2, 7000 Fredericia (Neuengamme 60.791, Alt Garge) 65 år 3. december (fmd.f. Erhvervshæmmede, Fredericia afd.).

Iver Jensen, Søndermarken 16, 3060 Espergærde (Buchenwald) 70 år 5. december.

Erik Andersen, Strøhøjgaard, Skolevej 2, 4050 Skibby (Buchenwald) 65 år 6. december.

Kirsten Musse Hartig, Vejlevej 13, 8800 Viborg, 70 år 6. december.

Vilfred Petersen (Valle), Kirkevej 10, 9990 Skagen, 75 år 9. december.

Carl Adolf Sørensen, Egernvej 24, 8270 Højbjerg (Hannover-Stöcken) 60 år 9. december.

Jens Chr. Levisen, Beringgårdsvej 87A, 2650 Hvidovre (Buchenwald) 65 år 13. december.

Freddy Juul Sørensen, Maglesøvej 31, 4300 Holbæk, 70 år 13. december.

Willy Wendel, Vestergårdsvej 81, 2600 Glostrup (Buchenwald) 70 år 14. december.

Kurt Ørsted, Runevej 17, Tune, 4000 Roskilde (Stutthof) 70 år 17. december.

Gunnar Severin, Upsalag. 26, 2100 Kbh. Ø (Buchenwald) 70 år 19. december.

Erland Lykke Nielsen, Herluf Trollesvej 10, 5700 Svendborg (Buchenwald) 70 år 20. december.

80 ÅR

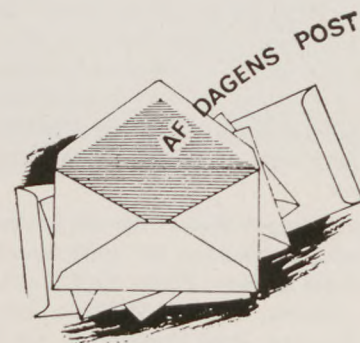
Direktør Erik Elliot Nyegaard fyldte den 11. september 80 år. Han har fået et stort bevæget livsløb.

Under besættelsen var Erik Nyegaard næstformand i modstandsgruppen »Holger Danske«. Hans strandvejsvilla blev sprængt i luften af tyskerne, som mente, den var skjulested for blandt andre »Flammen« og »Citronen«. Erik Nyegaard kom i Vestre Fængsel, senere overførtes han til Frøslevlejren og de tyske koncentrationslejre i Dachau og Neuengamme. Efter befrielsen genindtrådte han i Telefon Fabrik Automatic A/S, som han havde været medstifter af i 1936 og var bestyrelsesmedlem i, indtil modstandsarbejdet i 1941 tvang ham væk fra virksomheden. I 1946 blev han atter bestyrelsesmedlem og i 1949 virksomhedens direktør, og fra 1952 til 1967 administrerende direktør. I denne periode vakte han opmærksomhed ved at indføre en form for overskudsdeling med udstedelse af udbytteandelsbeviser

til medarbejderne efter anciennitetsprincip. Erik Nyegaard påtog sig et væld af tillidsposter, f.eks. var han præsident for Frihedskampens Veteraner fra 1952 til 1965, blev rådsmedlem i Danmark for World Veteran Federation, Verdens Veterans Fondens National Komite i Danmark, vicepræsident i den Internationale Union for Modstandsfolk og deporterede, og af bestyrelsen for Bernadotte Fonden, Komiteen for United World College of the Atlantic, æresmedlem af den norske fangeforening »Grini«-klubben. Han er dekoreret med Det skotske Interfanteri-Regiments Guldmedalje.

ØSTRIG

De østrigske KZ-fangers organisation har fra myndighederne i DDR modtaget et omfattende materiale fra Hitler-tiden. Det drejer sig om udskrifter af retsforhandlinger og domsafsigelser i 122 retssager ved de nazistiske domstole mod 760 østrigske borgere, hvoraf de 396 blev dømt til døden og 237 til langvarige tugthusstraffe. Blandt dokumenterne var også 32 originale bekendtgørelser om henrettelser og 133 fotoreproduktioner af dømte.

HVEM SKREV DIGTET?

I vort blad for oktober 1985 gengav vi på side 136 digtet, der indledes med verselinjen: Vi hørte ikke skuddene. Vi spurgte også, om nogen af læserne kunne fortælle, hvem der har skrevet digtet.

Oskar Kryger, Virum, oplyser, at digtet er skrevet af Oskar Hansen, også kaldet arbejderdigteren. Han har også forfattet den meget kendte sang: Danmark for folket. »Arbejdersangbogen« indeholder et stort antal af hans sange.

Oskar Kryger er så glad for digtet, at han har citeret det flere gange, når han har holdt taler f.eks. den 4. maj.

Protester mod Jane Horney-filmen

Overlæge, dr.med. Jørgen Kieler, sendte den 7.oktober generaldirektør Hans Jørgen Jensen nedenstående brev:

Idet jeg vedlægger kopi af den protest, som flere tidligere modstandsfolk og organisationer har udsendt over Ritzaus Bureau i anledning af den planlagte TV-udsendelse om likvidation af Jane Horney, vil jeg gerne så indtrængende som muligt bede Danmarks Radio vise loyalitet overfor de modstandsfolk, der foretog sig den sværeste af alle opgaver under krigen, nemlig uskadeliggørelse af forrædere, som igennem deres virksomhed var en livsfarlig trussel imod modstandsbevægelsen.

Jeg har gennem omfattende lægelige undersøgelser og igennem mit arbejde for Frihedsfonden og Erstatningsrådet fået et dybt indblik i de langvarige helbredsmæssige følger, som belastende modstandsarbejde ofte har medført. Den helbredsmæssige forringelse har i mange tilfælde fået alvorlige erhvervs-mæssige og sociale konsekvenser, og familietragedier inklusive skilsmisser og selvmord har der været alt for mange af.

De modstandsfolk, der efter ordre deltog i stikkerlikvideringerne hører til de mest udsatte. Vi er alle forpligtet overfor dem, og Danmarks Radio bør vise dette ved at aflyse filmen om Jane Horney.

Med venlig hilsen

Jørgen Kieler

Tidligere medlem af Holger Danske. Tidligere fange i KZ-lejren Porta Westphalica.

Den i Jørgen Kielers nævnte protest fra modstandsfolkene var underskrevet og tiltrådt af: Bernt Hjejle, Eigil Knuth, Erik Fornais, Mogens Staffeldt, Erne Noe-Nygaard, Poul Frederiksen, Gudmund-Schack, Ole Trock-Jansen, Arthur Schmiegelow, Mogens J.A. Ryefelt, P.A. Mørch, Jørgen Hæstrup, Erik E. Nyegård, Ole Secher, Tage Albertsen, Harald Sandbæk, Jørgen Røjel, Gunnar Auken, Jørgen Barfod, leder af Frihedsmuseet, Jette Hecht-Johansen, Ole Lippmann, chef Special Forces Danmark, Per Federspiel, Hugo Horwitz »Uffe« Bopa, Svend Truelsen, Militær Efterretningstjeneste Danmark-England, Edith Bonnesen »Lotte«.

Kulørt serie om Jane Horney

TV-serien om Jane Horney startede mandag den 21. oktober. Den fik lige fra starten en hård medfart af anmelderne. I usædvanlig enighed anser dagbladenes TV-kritikere serien for et kulørt misfoster, der giver et falsk billede af de virkelige omstændigheder i forbindelse med likvideringen af den svenske pige under besættelsen.

Frode Jakobsen supplerer sine tidligere udtalelser om filmen med at oplyse, at hendes arbejdsmetode karakteriseres ved, at hun gik i seng med mindst 10 englændere, 20 tyskere og 10 danske modstandsfolk og pumpede dem for oplysninger.

Hun skrev et brev

Det gik sådan, at hun blev enke, og nu fik hun af sin mands kammerater fra de tyske K-Z-lejre en indbydelse til at være med ved deres stiftelsesfest, som de afholdt for i fællesskab at udtrykke glæden over de 40 år efter befrielsen, som de følte, at de havde fået foræret.

Hun overvejede længe-skal-skal ikke? - og så rejste hun, og mødet med hendes mands kammerater blev en stor oplevelse for hende, og hun frydede sig over, at en kreds af tidligere fanger gennem nu 40 år har virket til gavn og opmuntring for klubbens medlemmer. Hun fornemede klart et godt kammeratskab.

Sådan omtrent skrev hun efter hjemkomsten, og hun sluttede med en hilsen til vort blad: Også det udmærkede blad Pigtraad/Gestapofangen med dets dygtige medarbejdere føler jeg trang til at sige tak for. Det er et uundværligt orienterende led, især når man bor lidt afsides.

De venligste hilsener

N.N.

De danske spaniens-frivillige

Næste år er det 50 år siden, at den spanske borgerkrig udbrød. I kampen mod Francos fascistiske oprør, der blev støttet militært af det fascistiske Italien og det nazistiske Tyskland fik den demokratiske regerings styrker hjælp af en brigade af internationale frivillige fra alle dele af verden. Fra dansk side deltog omkring 550 frivillige i den Internationale Brigade, og ca. 220 slap ikke fra det med livet i behold.

De overlevende danske Spaniens-frivillige blev efter den tyske besættelse af Danmark aktive i modstandskampen og mange af dem var med i de første egentlige sabotørgrupper. At tyskerne frygtede disse Spaniens-frivillige ses af, at de i november 1942 forlangte dem arresteret, og 106 Spaniens-frivillige blev faktisk arresteret og anbragt i Horserød sammen med de der internerede kommunister. Som bekendt lykkedes det ikke alle at flygte den 29.august 1943, og de, der ikke slap bort, deporteredes til den tyske KZ-lejr Stutthof, hvor flere af dem omkom.

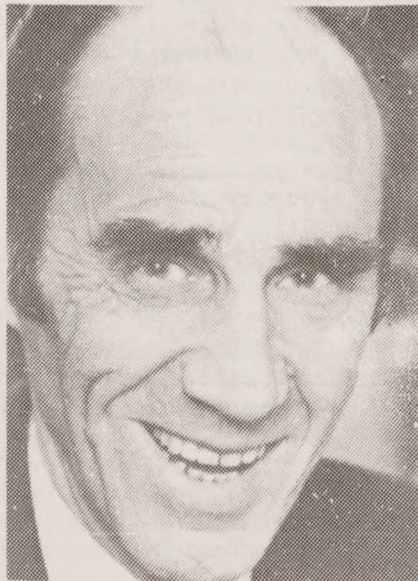
Der er nu dannet en komite med det formål at rejse et mindesmærke i 50-året for borgerkrigens udbrud. Man stiller mod at afsløre mindesmærket 17.oktober 1986, den internationale brigades festdag. Mindesmærket skal udføres af billedhuggeren Per Ulrich.

En del af udgifterne til mindesmærket afholdes ved tilskud fra statens kulturfond, men resten af beløbet vil komiteen skaffe ved en indsamling. Bidrag modtages allerede nu på giro nr. 5 85 39 23. Komiteen for de danske Spaniens-frivillige, adr. advokat Jørgen F. Christensen, Kattesundet 14 A, 1458 København K.

Komiteen består af konsulent Henning Tjørnehøj, Marius Christiansen (formand for foreningen af danske Spaniens-frivillige), fhv. folketingsmand Villy Fuglsang (tidl. Spaniens-frivillig), fhv. minister og medlem af Frihedsrådet Frode Jakobsen, forfatter og medlem af Frihedsrådet Børge Houmann, folketingsmand Søren Hansen og forfatteren Albert Petersen.

NORSK RØST I NEUENGAMME

Norske fangekammerater har været på en rundrejse til mindstederne for de tyske koncentrationslejre. De sluttede deres rejse i Neuengamme. Her talte blandt andre Stig Vanberg.

Af hans tale refererer vi:

- Det hævdes med styrke i lande med andre samfundssystemer end vort, at det var en bestemt klasse, som udmærkede sig i modstandskampen. I et lille samfund som det norske, så homogent som det er, var det dog alle samfundslag, som engagerede sig, og det er ikke vanskeligt at finde eksempler på dette i fangelejrene og i modstandskampen for øvrigt. Tænk selv på kammeratskabskredsen, som hver enkelt af jer var tilsluttet.

Det var en enorm styrke for Norge, at i denne kamp var vi alle brødre og søstre, vi er selv et lille tværsnit af befolkningen i vore to busser på denne rejse. Vi er folk af mange forskellige erhverv. Enhver, der faldt, var bror og ven. Det er i sandhed en realitet.

Under fangeopholdet fik vi hver og én kontakt med folk fra andre nationer. Det skete på mange måder og under varierede forhold.

*

Stig Vanberg er redaktør ved Norsk Telegrambureau, hvilket i Norge svarer til Ritzaus Bureau i Danmark. Han sad fra december 41 i Møllergaten 19 i enecelle. Han havde lavet illegale blade. Så fulgte halvandet år på Grini og derefter 2 år i Sachsenhausen. Han kom hjem til Norge gennem Danmark med De hvide Busser. Han var faktisk med den aller-sidste bus fra Neuengamme.

DANSKE EGE I DACHAU

Albert Rousing havde egetræer med til Dachau.

Ved mindehøjtidelighederne i Dachau i april i år, da vi ca. 40 danske var samlede dernede, hørte jeg tilfældigt Albert Rousing, Frantz Nielsen og Niels Gravengaard tale om egne, som de ønskede plantet på lejrens område. De talte med en tysker, der formentlig var ansat for at holde opsyn. Han var meget positiv ved tanken og bad os følge ham.

Chauffør Claus sluttede sig til selskabet, og vi begav os til det Karmeliterkloster, der er bygget umiddelbart udenfor lejrens område, men med en indgang fra denne.

Nonnerne tog pænt imod os - som de dog kunne smile - og vi blev ført gennem

de meget smukke bygninger ud til en stor, smuk park bagved. Parken har vist været øvelsesplads for SS.

Nonnerne skaffede skovl og hakke, vi fik anvist en plads til vore 3 ege, og de lovede at passe dem godt.

Tilbage i klosteret skrev Rousing en kort omtale i deres gæstebog om de 3 ege, plantet i Dachau af tidligere danske fanger.

Rousing havde en 4. eg med, denne blev plantet på »Golgatha«, en begravelsesplads for 7500 fanger fra alle Europas nationer, som døde kort før befrielsen af lejren.

Rousing skal have tak for sit initiativ, og jeg efterlyser flere oplysninger om Karmeliterklosteret og »Golgatha«.

Arne Meier Carlsen

Dachau: Albert Rousing og Niels Gravengaard er i færd med at plante de tre ege. (Foto: Frands W. Nielsen, Fredericia)

RAHBEEKFISK

(P. RAHBEK HANSEN) A/S

FILLET FACTORY COLD STORE & FREEZING PLANT

DK-7000 FREDERICIA . DENMARK

Øjenlæge og karrikaturtegner så Göring vandede sig

Gustav Østerberg, 1899-1974, født i Horsens

Tegneren og lægen Gustav Østerberg.

Det synes i det mindste undertegnede ret ubegribeligt, at den kendte københavnske teater- og karrikaturtegner Gustav Østerberg, altid stod så meget i skyggen af sin norske kollega, den fremragende parodist, når det gjaldt nazismen og al dens væsen, Ragnvald Blix, som levede 1882-1952.

Årsagen til lige nu at mindes Gustav Østerberg er to: vi er endnu i 40-året for Danmarks befrielse. Og af samme årsag har man haft en vandreudstilling med omkring 100 Blix-tegninger rundt i det danske land. Det startede på Frihedsmuseet i København. Og siden kunne Blix' værker - og de er fremragende, ingen tvivl om det - ses på Vejle Kunstmuseum.

Fx den berømte tegning, hvor Vidkun Quisling fra Norge skal i audiens hos Hitler. Anstiger i mørkt tøj og med den høje hat i hånden og oprakt højre arm. Han siger glad: - Jeg er Quisling! Og

stabsofficeren spørger: - Ja, og navnet? Eller en blændende tegning fra 1904 af forfatterinden Agnes Henningsen (som så mange andre er tegneren helt åbenbart faldet for hendes udstråling!).

Og så var det ellers Gustav Østerberg, vi i dag skal høre om. Han kom til verden 26. november 1899 i Horsens. Og han døde i København i februar 1974. Hans far var en kendt og afholdt Horsens-borger, der anvendte megen tid på at undervise som lektor på Latinskolen. Og al sin fritid ofrede han på sin elskede Shakespeare. Han var en kapacitet på engelsk-undervisningens felter og en stor forsker af den verdenskendte digter fra Stratford on Avon. Han kunne være blevet professor i København, men valgte at nøjes med livet i den østjyske provinsidyl og så at dyrke sine interesser. Lektor Valdemar Østerberg, som døde november 1945, blev ved 100-års dagen i 1965 fejret med pomp og pragt i Horsens.

Det samme har aldrig været tilfældet for sønnens vedkommende. Hverken i fødebyen eller andre steder. Mærkeligt, at Frihedsmuseet så markant fejrer Blix, men glemmer hans danske pendant. Gustav Ø.s arvinger har da ellers forlængst skænket hans original-tegninger netop til Frihedsmuseet. Og i 1945, efter befrielsen, kom på Samlens Forlag en bog i stort format »Besættelsen. Tegninger 1940-45 af Østerberg«.

Præget af 1. verdenskrigs gru

I opvæksten vaklede Gustav mellem kunsten og et studium. Tegne var noget, han bare kunne. Ikke noget han nød speciel undervisning i. Men 1. verdenskrig fik afgørende indflydelse på hans sind. Han syntes pludselig, han blev voksen, når han skuede ud over ødelæggelserne og ondskaben mange steder i Europa. Der var ikke noget at le af. Han valgte at blive læge, for så var man noget nyttigt, tilmed på humanitært plan. 1918 blev han student fra Horsens Stats-skole.

1926 tog han lægeeksamen. I 1935 blev det til en doktordisputats om »øjets nethinde«. I april samme år slog han sig

ned som praktiserende speciallæge i hovedstaden. 12 år virkede han også ved Rigshospitalet, kom så til Militærhospitalet og fungerede nogle år tillige som Færøernes øjenlæge. Under besættelsen 1940-45 blev han stærkt eftersøgt af Gestapo, så han og familien måtte illegalt til Sverige som flygtninge. Hjemme i 1945 viede han alle sine kræfter til øjenklinikken i Østergade 18.

Tegne kunne han. 1928-31 drev han det til at være bladtegner ved Berlingske Tidende. I 1934 udgav han en bog med tegninger, »Lægekarrikaturer«. Da Danmark blev besat, fik han smag på at karrikere det uvelkomne herrefolk af grønne. I begyndelsen nød kun vennekredsen, især læger, godt af hans markante, præcise streg. Men efterhånden dukkede tegningerne op i flere illegale blade, hvor de pyntede op og sagde mere end mange ord.

»Frit Danmark« i barnevogn

Man fik også indrettet et filialtrykkeri af det store landsdækkende illegale blad »Frit Danmark«, som sluttelig havde egne grupper i mange danske byer. Alt skete om natten, så klinikken var kemisk rensset for den slags i dagtimerne, når der kom patienter. Bladene, i kuverter, bragtes i barnevogn til nærmeste posthus.

Iøvrigt fik Østerberg af og til lov at

Flaae og Hær

besøge danske fanger i den tyske afdeling af Vestre Fængsel. Som han fortalte mig nogle år før sin død, så var den slags besøg ikke rare. Både Gestapo og SS forfaldt til jævnlig mishandling af mange fanger. En sådan situation har Østerberg lavet en meget sigende tegning af. En tysker, i ekstase, slår løs på den danske fange. Men det hændte, at G.Ø. fik lejlighed til at være »illegalt postbud« ved slige besøg.

Det må med i billedet, at Østerberg i de første krigsår, 1941-43, havde en speciel klinikdame, som siden er blevet et af de kendteste navne som forsvarsadvokat i danske retssale. Det er den fynske præstedatter Jette Stampe Jensen, student 1941 og cand.jur. 1954. Siden gift Hecht-Johansen. Hendes fhv. mand, selv jurist, har som bekendt virket en årække, til han gik på pension, som en af direktørerne i Palsgård-koncernen ved Juelsminde. I begyndelsen ville pigen fra Fyn være læge.

Men som sin øjenlægechef beskæftigede hun sig efterhånden stærkt med illegale opgaver. Allerede dengang i besiddelse af et nyttigt pokeransigt. Hun blev anholdt af Gestapo og kom på Dagmarhus. Men hun lurede tyskerne, bildte dem mærkelige ting ind og stak af. De næste 4-5 måneder boede hun hos familien Østerberg. Fx skrev hun hver dag en del med usynligt blæk på aviser, der illegalt sendtes til Sverige. Gode »manuskripter«.

Jette roede hjem over Øresund

Siden var hun en tid i Stockholm, lod sig ligefrem se af Gestapo. Da tyskerne nu mente at vide, hvor hun var, vendte hun tilbage. En modig, sportstrænet pige. 2. juledag 1943 roede hun selv over Øresund. Kl. 2 nat bankede hun på hos Østerbergs. Det var også hende, som sent om aftenen 20. maj 1944 advarede familien Østerberg, at nu gik den ikke længere. Nu til Sverige i en fart. Under tortur havde en dansk fange røbet familien Ø. I Sverige arbejdede Ø. på de fornemste sygehuse. Og her fortsatte han også med sine karrikaturtegninger. For resten endte den læge, fru Meyer, som havde huset dem og mange andre flygtninge, selv en dag i Frøslevlejren. Og tyskerne sprængte hendes hus i luften.

I 1974 døde G. Østerberg efter tiltagende svagelighed. Men hans enke, Grethe Østerberg, lever. Og to døtre. Den ene, tandlæge Kirsten Bennicke er på en skoletandklinik i Vejle og bor privat i Kolding. Johannes Rasmussen

— og grav saa Ligene ned et Sted, hvor Danskerne ikke kan finde dem. Vi kan lige saa godt udnytte deres nationale Svaghed: at de glemmer alt for let —

»HEMMELIG« AFSTEMNING

Reichsführer SS' sikkerhedstjeneste
Distrikt Thüringen/Erfurt
Lokalafdeling Weissensee
Gispersleben 25. april 1938

Til lokalafdelingen i
Erfurt

Vedr.: Nej-stemmere i Weissensee.
Afstemning 10. april 1938...

Hermed personalia om de syv nej-stemmere. Oplysningerne skaffedes på følgende vis:

Før valget opstillede partikammerat Paul Fritsche, Jakobsstrasse i Weissensee, Thüringen, en fortegnelse over alle personer, som mistænkte for at ville stemme nej. Hver af disse modtog på valgdagen af en særlig udpeget assistent en stemmeseddel, som kunne identificeres, idet den var mærket med et nummer, frembragt af en skrivemaskine uden farvebånd. Nummeret på denne stemmeseddel anførtes af assistenten på ovennævnte fortegnelse ud for vælgerens navn. Efter valgets afslutning sorteredes sedlerne straks, og de, som havde et påtrykt nummer, lagdes til side. Ved hjælp af fortegnelsen kunne de overvågedes indstilling nøje kontrolleres.

Navnene på de nej-stemmende er af ovennævnte partikammerat Frische meddelt rette vedkommende.

Weingart

Det sagde Gauleiter Erich Koch

Den tyske politik i Sovjetunionen blev bedst udtrykt af Erik Koch, nazistisk rigskommissær i Ukraine: »Vi er ikke kommet for at strø manna. Vi er kommet for at skabe basis for sejren. Vi er herreracen, som altid skal huske, at selv den laveststående tyske arbejder race-mæssigt og biologisk set er tusinde gange mere værd end befolkningen her.«

Juleaften i Ryvangen

Christen Karstensen fra Landsforeningen holder julealen i *Mindelunden* juleaften i år. Hjemmeværn og Lottekorps tænder lysene på gravene, og spejderne lægger blomster på gravene.

Studentersangforeningen synger, og der vil være kransenedlægning, og derefter vil en spejderpige bede »Fader Vor«.

Højtideligheden varer ca. 26 minutter.

Dyster 50-års-dag

Nürnberglovene af 15. september 1935 betød dødsdom over 6 millioner mennesker

Af Johannes Fosmark

Den 15. september 1985 var 50-årsdagen for vedtagelsen af den blodigste lov, verden nogen sinde har set. Det drejer sig om Rigsborgerloven og loven om beskyttelse af det tyske blod og den tyske ære, loven, der gjorde samtlige jøder i Tyskland og tyst-besatte områder fredløse.

Rigsborgerloven fastslog, at jøder ikke er rigsborgere. De havde altså ikke længere almindelige borgerlige rettigheder. Loven forbød ægteskaber mellem jøder og »ariere«, og jøders udelukkelse fra alle offentlige stillinger. Ingen jøde måtte flage med det tyske flag. Overtrædelser ville blive straffet med tugthusstraf.

SA og SS havde nu frie hænder

Med Nürnberglovene i hånden havde de 100.000 af sort- og brunskjorter frie hænder overfor jøderne, og man stiledede mod »Endlösung«-udryddelsen af alle jøder. Planen blev nærmere udpenslet på en konference i Wansee den 20. jan. 1942, men allerede i 1933 tog man forskud ved at boykotte jødiske erhvervsdrivende, advokater samt læger. Jødiske elever og studenter blev fjernet fra skolerne og universiteterne. Det blev forbudt jøder at arbejde med litteratur, musik, bildende kunst, teater og film.

Alt dette mødte en massiv modstand i hele den øvrige vestlige verden, og da de olympiske lege skulle afholdes i Berlin i 1936, holdt man i dette år en lav profil

på dette område, men allerede året efter blev det særdeles vanskeligt for jøder at få udstedt pas til brug for udrejse.

I 1938 blev jødernes formuer registreret, og deres erhvervsvirksomheder blev kendemærket. Jødiske læger kunne nu kun i undtagelsestilfælde virke som sygdomsbehandlere af jødiske patienter, og deres pas blev forsynet med et stort, rødt »J« (Jude = jøde).

Rystende følger af Krystalnatten og en bod på 1 milliard RM

I november 1938 blev Krystalnatten en realitet. Den 7. november trængte en ung jødisk emigrant ind i den tyske ambassade i Paris. Her affyrede han et dødbringende skud mod en tysk ambassadesekretær, og endnu før legationsrådets død blev der overalt i Tyskland foretaget systematiske ødelæggelser af synagoger og jødiske forretninger i så stor udstrækning, at 7.500 forretninger blev plyndret, og de uniforme nazister tog personlig grådigt for sig af kostbarhederne. 191 synagoger blev stukket i brand, og 76 af dem blev totalt ødelagt. 20.000 jøder blev arresteret, 36 blev dræbt og 36 hårdt såret.

USA reagerede ved for bestandigt at hjemkalde sin ambassadør i Berlin, men den opfindsomme propagandaminister Joseph Goebbels sammenkaldte hele den udenlandske presses folk og forklarede, at pogromerne ikke var regeringens værk, men de skyldtes befolkningens spontane reaktion. Aktionerne var ikke organiserede, fortalte han, men en rapport fra en SA-brigade afslørede, at

de »spontane« reaktioner både var planlagt og organiseret.

Jødernes kørekort blev nu inddraget, og i Berlin blev det forbudt jøder at færdes i visse af hovedstadens gader. Fra sit luftfartsministerium meddelte Herman Göring, at alle jøder i fællesskab skulle betale 1 milliard Rigsmark i bod til det tyske rige. Det blev i gennemsnit 4000 RM til hver. Desuden skulle jøderne selv betale udbedringen af alle Krystalnattens ødelæggelser.

I 1939 fik jøderne ordre til alle at bære et jødisk fornavn, f.eks. Sara eller Israel. I en tale i rigsdagen bebudede Hitler, at hele »den jødiske race« ville blive udryddet, og alle jødiske familier blev samlet i ghettoer. Der blev indført udgangsforbud fra kl. 21, og jødernes radioapparater blev beslaglagt.

I 1940 indrettedes Generalguvernementet i Polen i området Warszawa-Krakow-Auschwitz, og her indrettedes særlige luftbeskyttelsesrum for jøder. I 1941 blev jøderne udskrevet til tvangsarbejde, og der blev indført totalt forbud mod at emigrere.

De jøder, der var i koncentrationslejre, blev nu alle samlet i de værste udryddelseslejre, nemlig Auschwitz og Treblinka. De danske jøder forblev dog i Theresienstadt.

Rosenberg gjorde handlingerne ædle

Nu var det slet ikke sådan, at nazistpartiet skammede sig over forfølgelserne, nej Alfred Rosenberg sørgede for som nazismens teoretiker og udformer af antisemitismens ideologi at give det alt sammen et ædelt anstrøg. Hans teorier gik ud på, at den nordiske race er andre overlegne, for det nordiske menneske udmærker sig ved sit sandhedsbegær, sin evne til kritisk, videnskabelig forskning, sin filosofi, sin lyriske og tekniske begavelse. Den er derfor den egentlige bærer af nyskabende kultur såvel i det gamle som i det nye Europa.

Disse træk fandt Rosenberg legemliggjort i det tyske folk, og disse egenskaber måtte henføres til den nordiske blodsarv. Det nordiske menneske er således et overmenneske, høj, blond, og med blå øjne. Det nordiske menneske måtte derfor beskyttes overfor jøderne. Der indrettedes særlige kupeer til jøder, og derefter havde jøder kun ret til en plads i en kupé, når alle tyskere havde fået en siddeplads.

Da luftskibet Hindenburg kom i brand i 1937, meddelte Julius Streicher i

Reichsgesetzblatt

Teil I

1145

1935	Ausgegeben zu Berlin, den 16. September 1935	Nr. 100
Tag	Inhalt	Seite
15. 9. 35	Reichsflagengesetz	1145
15. 9. 35	Reichsbürgergesetz	1146
15. 9. 35	Gesetz zum Schutze des deutschen Blutes und der deutschen Ehre	1146

Jøder søger beskyttelse ved det svejtsiske gesandtskab i Budapest.

sit blad »Der Stürmer«, at en jøde stod bag eksplosionen.

500 ghettoer

I generalguvernementet i Polen blev der nu indrettet 500 ghettoer. De var omgivet af en 3 m høj mur, og det var under dødsstraf forbudt jøder at forlade bydelen. Den største ghetto blev oprettet i Warszawa i 1940. Her boede 500.000 jøder under elendige forhold. 6-7 mennesker blev stuvet sammen i eet værelse, og deres madrationer bestod af 1/3 af det normale forbrug for et menneske, men alligevel skulle de udføre strengt, legemligt arbejde i de fabrikker, som nazisterne oprettede. I årene 40-42 døde her mere end 100.000.

Jøderne svarede med at gøre oprør. I 27 dage kæmpede de med hjemmelavede, primitive våben, men den 15. maj var ghettoen forvandlet til en rygende ruinhob, og de overlevende blev aflivet i koncentrationslejren Treblinka. Af Polens 3 mill. jøder overlevede kun 1/2 million.

Goebbels forsvarede sig med at sige: »Vi må ikke være sentimentale. Ødelægger vi ikke jøderne, ødelægger de os... Vi skal vide at drage fordel af de muligheder, en krig giver os.«

I de besatte områder fik SS og politisoldater til opgave at udrydde jøder og sigøjnere. I de russiskbesatte områder arbejdede nogle hundrede tyskere for at ombringe henved 1-2 mill. mennesker.

De druknede, kvalte, brændte eller hængte deres ofre. Drabene foregik ved nakkeskud, med geværkolber og ved anvendelse af gasbiler.

»En hædeværdig episode i vor historie«

I Poznan sagde Heinrich Himmler til SS-gruppeførererne: »Dette er en hædeværdig episode i vor historie, som aldrig

Skræmte børn med deres forældre i hånden går gennem spalier af grinende SA-folk på vej til banegården.

er blevet skrevet og aldrig vil blive skrevet.«

I Polen byggede nazisterne 6 store udryddelseslejre, nemlig: Auschwitz, Chelmno, Belzec, Sobibor, Treblinka og Maidanek. I alt dræbte nazisterne 6 millioner jøder. En meget stor del omkom i disse lejre.

Modstand også i selve Tyskland

Udefra set skete alt dette uden egentlig modstand fra den tyske befolkning, men en Gestapoopgørelse af 10. april 1939 viser dog, at der på den dag var 162.734 personer i varetægtsarrest, 27.369 var under anklage, mens 112.432 afsonede en straf. Der er her altså tale om ca. 300.000 modstandere. I tiden 1933-39 rummede koncentrationslejrene 1 million.

Justitsministeriets opgørelse fortæller, at der i tiden 1934-44 blev henrettet 12.000. Yderligere 20.000 var henrettet ved militærretterne. Heraf alene i krigens sidste 4 måneder 7000.

De lutherske menigheder fandt sammen i Bekendelseskirken, hvis mest fremtrædende mand var pastor Martin Niemöller. Han måtte bøde med 8 års ophold i koncentrationslejrene Sachsenhausen og Dachau (ved München).

På den antinazistiske, politiske front blev der nu samarbejdet mellem socialdemokrater og kommunister. De havde ellers stærkt bekæmpet hinanden i tiden op mod Hitlers magtovertagelse. Ellers

Hånende forsyner man en kvinde med en nedsættende plakate.

var modstanderne en broget skare: Nogle var af hjertet antinazister, andre var skuffede nazister. Mange officerer var utilfredse med den nye militærmagt. Borgerlige grupper samlede sig bl.a. under ledelse af Ulrich von Hassel, der tidligere var gesandt i København. En anden blev ledet af den tidligere overborgmester i Leipzig dr. Goerdeler, og uroen blandt officererne førte til flere kupforsøg. I München samledes en gruppe studenter under ledelse af professor Kurt Huber. Gruppen kaldte sig »Die Weisse Rose«. Dens flyveblade var fantastisk modige, men gruppen blev trævlet op, og 6 ledere blev henrettet. Af dem er Hans og Sophie Scholl blevet mest kendt af eftertiden.

Den 20. juli 1944 mislykkedes Claus von Stauffenbergs attentatforsøg mod Hitler i dennes hovedkvarter. Nazisternes hævn var grusom. Ikke færre end

5.000 dræbtes i den efterfølgende »udrensning«.

Når man bedømmer disse forhold, må man ikke glemme, at vanskelighederne var 10 gange større end f.eks. i Danmark, for i selve Tyskland blev al modstand betegnet som højforræderi, og Nazi-Tyskland havde verdens mest effektive, hemmelige politi, Gestapo.

Domstolen i Nürnberg holdt 407 møder

Den internationale domstol i Nürnberg holdt den 1. okt. 1946 sit sidste møde. Det var nummer 407 i rækken af møder.

De særlig skyldige i jødeforfølgelserne var Julius Streicher. Hans blad »Der Stürmer« havde gennem årene skreget det ud over Tyskland »Die Juden sind unser Unglück«. Han blev henrettet.

Heinrich Himmler, lederen af SS og

politiet, således også Gestapo-chef. Han begik selvmord i maj 45.

Alfred Rosenberg, der udformede antisemitismens filosofi. Han blev henrettet.

Joseph Goebbels - oppiskeren af brunskjorterne og SS til et enormt jødehad. Han begik selvmord i Rigskancelliets bunker i Berlin.

Adolf Hitler, opfinderen af kravet om fuldstændig udryddelse af jøderne.

Adolf Eichmann - hovedansvarlig for gennemførelsen af kravet om »Die Endlösung«. Han forsvandt sporløst efter 45, men han blev fundet af israelske agenter i Argentina i 1961. En retssag i Israel dødsdømte ham, hvorefter han blev henrettet.

BØGER FORTÆLLER MERE ENDNU

Vil læseren vide mere om emnet, må man til bøgerne. Isser Harrells roman: The Holocaust (på dansk Ragnarok) er en spændende og troværdig skildring af, hvordan det hele blev gennemført - gradvis. Kort efter Nürnbergdomstolens arbejdes afslutning udgav de to dygtige bladfolk Helge Knudsen og Henrik V. Ringsted den meget sigende bog: Masketerne falder i Nürnberg.

Harald Greens bog: Huset i Garibaldistreet giver en fantastisk spændende skildring af jagten på Eichmann.

Til belysning af emnet har også Rudolf Höss' bog: Kommandant i Auschwitz megen vægt.

Hvorfor flygtede jøderne ikke ud af Tyskland?

Ganske naturligt spørger læseren: Hvorfor flygtede man ikke ud af Nazi-Tyskland? Det gjorde også mange, f.eks. Albert Einstein og Thomas Mann. De fandt begge et fristed i USA. Indtil det totale forbud kom den 1. okt. 41 slap 300.000 ud. De fleste til andre lande i Europa. Også en del kom til Danmark, hvorfra de i oktoberdagene 43 blev hjulpet til Sverige.

Det officielle Tyskland fordømmer klart forfølgelserne

Hvordan ser Tyskland i dag på følgerne af Nürnberglovene? De fleste siger, at de var uvidende om, hvad der skete, andre at de var magtesløse, men ledende statsmænd i det tyske styre har gentagne gange taget afstand fra de omtalte begivenheder. Eksempelvis kan nævnes, at forbundskansler Helmuth

Kohl i anledning af 40-års dagen for Nazi-Tysklands sammenbrud ved en tale i den tidligere koncentrationslejr Bergen-Belsen betegnede sammenbruddet som en befrielse for alle tyskere »Som tyskere må vi bekende os til vor skam og til vort ansvar. Nazi-Tyskland skabte skræk og angst i verden. Denne periode af mord og folkemord er den smerteligste periode i Tysklands historie. Hitlerbarbariets forbrydelser må aldrig blive glemt,« sagde Helmuth Kohl.

BØGER

DA DET GIK LØS I VESTJYLLAND

C.P.Jensen: Modstandskamp i Vestjylland. Sydvestjysk Offset Trykkeri, 6830 Nr.Nebel, 124 sider. Rigt illustreret. 79,50 kr.

Carl P. Jensen, Nr. Nebel.

Forfatteren var under besættelsen byleder for område Z, der dækker Blåbjerg kommune, Sdr. og Nr. Bork, Hemmet, Sdr. Vium samt Hvide Sande.

Bogen er udsendt i anledning af 40-året for befrielsen, men forfatteren fik opgaven tildelt allerede i 1974, så den har været længe på arbejdsbordet, idet det viste sig, at opgavens løsning var langt mere tidskrævende, end man kunne forudse.

Der er gennemgået alle arkiver, der har stået til rådighed, og der er ført mange samtaler. Forfatteren nævner navnene på de 6, der har givet oplysninger til teksten og 6 andre, der har hjulpet med at fremskaffe billederne.

Området havde en særlig interesse, idet der i Nymindegab byggedes nogle af de allerstørste befæstningsanlæg i Danmark. Og her havde befolkningen særlige muligheder for at skaffe oplysninger om, hvad der egentlig blev skabt. Der blev fotograferet, og målt op. Tankspærringer, bunkers og minefeller blev indtegnet på kort, der bragtes videre. Systemet virkede helt til 5.maj 45.

Man lagde vægt på at få få, men meget pålidelige folk med i modstandsarbejdet. Det blev efterhånden til 200. Det var fiskere, lærere, præster og læger, og der blev ikke optaget nye medlemmer i modstandskredsen efter 5.maj.

Man arbejdede på flere fronter. F.eks. ved at komme sukker i de tyske bilers benzintanke, så motorerne brændte sammen efter få kilometers kørsel. På Nr. Nebel jernbanestation fjernede man detonatorer på landminerne. Og syd for Nr.Nebel foretog en gruppe underminering af jernbanestrækningen på ca. 100 m og nedlagde kraftige bomber, for man ønskede at forhindre tyske troppetransporter i at nå frem til militær indsats ved Kielerkanalen. En halv snes pumpeanlæg ved et forsvarsanlæg i Sædding ved Nr. Nebel blev totalt ødelagt, og den tyske general Linnemanns planer om at udbygge fæstningsværkerne ved Nymindegab yderligere måtte opgives, da man ikke kunne skaffe arbejdskraft.

Skydeøvelserne foregik i skolen, og flere politifolk var behjælpelige med instruktionen. Den 5.maj var der i området ca. 7.000 tyske soldater. I Lønborg fik pastor Bork-Hansen en aftale med ungarsk militær om deres aktive indsats på dansk side, om det blev fornødent.

Bogen forekommer omhyggeligt gennemarbejdet. Den er en pæn bog med mange billeder, der dog burde stå bedre. *F-k.*

LENINGRADS BELEJRING

Forlaget »Sputnik« har udgivet en dansk oversættelse af bogen »Blokadebogen« af forfatterne Ales Adamovitj og Danil Granin. Det er et storværk om Leningrads belejring under 2. verdenskrig (479 sider, pris 100 kr.).

Forfatterne skriver i indledningen: »Vi ville prøve at forstå, nedskrive og bevare alt det, menneskets sjæl erfarede, gennemlevede og følte, og ikke mennesket i det hele taget, men konkrete mennesker med navne og adresser, gamle og

unge, stærke og svage, de som kom frelst igennem og de som frelste andre.«

Forfatterne har gennemgået hundredevis af dagbøger og forfærdende optegnelser fra Leningrads belejring fra 1941 til 1944. De har med omhu beskrevet de fattige familier i kø efter brød, sultende og frysende børn og de umenneskelige ekkoer fra krigens helvede.

Bogens titel, »Blokadebogen«, er noget misvisende. For bogen er en intim og følelsesladet skildring, overbevisende og ægte i beretningerne om den belejrede by og dens befolkning. Den rummer også russisk sentimentalitet og lidelsesromantik.

I en af beretningerne fortæller en af de overlevende, Olga Mikhajlova, bl.a.: - Blokaden bandt os så stærkt sammen, at vi den dag i dag ikke kan løsne denne forbindelse. Under blokaden blev menneskets sande væsen afsløret helt, folk blev ligesom nøgne.

Det er en interessant og en smuk bog.

MODSTANDSKAMPEN I MIDTJYLLAND

»Derfor måtte vi sejre. Modstandsbevægelsen i Grindsted, Give, Brande, Vejle, Herning og Silkeborg«.

164 sider, stort format, mange fotos. 198 kr. Midtjysk Forlag, Silkeborg.

Det er et meget stort stof og et meget stort område, denne bog dækker. Den er faktisk i det store og hele et optryk af, hvad lokalredaktør for VAF i Brande gennem en menneskealder, Th. Jessen, delvis støttet af Th. Sabroe, samlede og udgav som en bog allerede i 1945. Der har været pres på dengang, stor flid og samlerinteresse bag. Og nu har forlaget, som Midtjyllands Avis står bag, genudgivet værket, med god billedredaktion.

Man kan om en sådan bog sige, at den har en stor styrke. Og samtidig visse indbyggede svagheder. Det er autentisk stof af det hele i 1940-45 på de nævnte steder, men altså også så hastigt nedskrevet og bragt videre med en række muligheder for fejlfortolkninger, som de 40 år vi siden har oplevet, af og til vil af-dække. Somme tider måske endda ret skarpt. Men ingen kan i hvert fald tage det fra dem, alle disse stolte midt- og sydøstjyder, at de har kæmpet dengang, det gjaldt. Ofte endda med ryggen mod muren, og nu og da svigtet af landsmænd, der burde have tænkt sig mere

Frihedskæmper bevogter Brande banegård i dagene lige efter 5.5.45.

om eller ikke have været så begærlige efter øjeblikkelige gevinster.

Man kan også sige om en sådan bog, hvor skal man ende, hvor begynde? Skal man forherlige det ene sogn, den ene købstad fremfor den anden.

På må og få. På Vejle Handelsskole udkom 19.9.44 et maskinskrevet »opråb« til eleverne. »Oprop« blev vi jo vant til i de år. Somme tider falske, og somme tider åbenlyst fra vore tyske undertrykkere. Men her altså en dansk hilsen til eleverne:

»Da tyskerne i dag har røvet alle Vejle Bys Politis våben, opfordres alle Handelsskoleeleverne til, fra og med den 19.ds. at påbegynde strejke til mandag den 25.ds.

**DANMARKS FRIHEDSRÅDS
LOKALKOMITE I VEJLE.**

Faktisk et enkelt og udmærket initiativ til at markere den dag, da tyskerne de fleste steder i landet anholdt og internerede politiet. I hvert fald overalt afsatte det.

På samme sider bemærker man noget

om den uhyggelige stikker og sadist »Snogen« på Staldgården i Kolding. Snogen var mellem dem, der fx mishandlede konstruktør Willy Steffensen fra Vejle, en sabotør i første række. Han og skovrider Siegumfeldt, Vejle, var mellem dem, der sprængte jernbandedæmningen ved Tirsbæk lige nord for Vejle, på banen mod Horsens. Og netop de to var mellem de sidste, som forlod stedet. Med sten og grus ned over sig ved den vellykkede sprængning, men også med tyskernes rasende skydning efter sig. Men væk slap de.

Bylederen, skovrider Løfting og hans nære hjælper, Siegumfeldt, kom i tide under jorden og væk. Ikke Stef. 18.10.1944 gik det galt, da han ville afhente en ven, en kontakt i Ørum præstegård, lidt udenfor Vejle. På vej mod Juelsminde. Gestapo var i huset og udenfor på alle leder, inden Stef anede uråd. Og siden blev Stef mishandlet på det grusomste. Men slap dog atter hjem til Danmark efter 5.5.45.

Modstandsbevægelsen afsporede 19.2.45 et tysk troppetog på ca. 40 vogne på vej over Brande og Herning mod Hurup. Bemandet især med ungarske Quislinge, de såkaldte »Pilekorsfolk«. Det tyske lokomotiv og seks vogne blev afsporet ved Ringkøbingvej ved Herning. Nogle af officererne havde hustru og børn med. 5 personer dræbtes, bl.a. kommandanten. Ialt 32 blev såret. Selv om banelinjen kunne benyttes med for-

PRÆMAL ApS

— Et spændende værksted for maling og lakering af såvel gamle som nye møbler, døre, skabslåger og alt andet inventar, som kan afmonteres.

35 års erfaring stilles
uden forbindelse til
Deres rådighed.

Aftal tid
med vor
malermester-konsulent,
Ingolf Sørensen, på
(02) *94 34 16

Eigil H. Larsens Eftf.

v.P. Juul (k-z. 67.975)

St. Strandstræde 11
(v. Kongens Nytorv)

Flagfabrik

1255 København K
Telefon (01) 11 07 87

sigtighed dagen efter, så tog en grundig oprydning alligevel to uger.

23.2.45 er det atter galt på Herningegnen. Et tysk diesellokomotiv skulle i Herning hente seks tankvogne med 16.000 liter benzin til flyvepladsen i Karup. Men lidt udenfor Herning blev toget saboteret, og benzinen flød ud. En stor DSB-kran, som brugtes mange steder i lignende situationer, blev for en tid sat ud af spillet af danske sabotører.

Sådan kunne man blive ved. Også med at opremse de store tabslister, som modstandsbevægelsen ofte havde. At nogle fx kom til tyske kz-lejre for aldrig at gense Danmark mere... Stort og småt i en sådan bog. Men værdifulde og ærefulde minder er det meste, noget værd at give videre. *Johs. Rasmussen*

Hvem kan blive abonnent?

Vort blad skrives af og for aktive modstandsfolk fra besættelsestiden, men alle kan blive abonnenter.

Har du en interesseret ven eller arbejdskammerat, kan du få et prøveeksemplar til ham hos bladets ekspedition:

Poul Nielsen,
Bjernedevej 40 A,
2700 Brønshøj.

Når girokortet er afleveret på postkontoret, er den nye læser abonnent.

Aabenraa Rederi A/S

Finlands Konsulat

P. F. CLEEMANN
SKIBSMÆGLERFORRETNING
A ABENRAA
telgr. »Cleemann«
tlf. (04) 622182 - telex 52111

KAMMERATERNE FORTÆLLER

»6 MASKINPISTOLER ER UVIRKSOMME«

Jeg føler trang til at fortælle om nogle specielle oplevelser, som jeg havde i KZ-lejren Neuengamme, hvortil jeg for anden gang ankom først i marts måned 1945 efter 6 måneders ophold i KZ-lejren Buchenwald.

I Neuengamme blev jeg sammen med nogle medfanger sat til at bære materialer fra en afdeling af lejren til en anden. Herunder kom vi gående forbi en bygning, hvor vi på dansk blev anråbt af en fange, der sad bag et tilgitre vindue. Vi gik hen til fangen, der spurgte, om der blandt os var en mand fra Frederiksberg. Det var der ikke, men vi lovede, at vi skulle få fat på en mand fra Frederiksberg, næste gang vi kom forbi.

Vi fik fat på en ældre fange, en politimand fra Frederiksberg, og han fulgte med os på næste tur gennem lejren med materialer. Da vi kom hen til fangen bag det tilgitrede vindue, henvendte politimanden fra Frederiksberg sig til ham. Jeg hørte, at fangen spurgte politimanden, om denne ville gøre ham en tjeneste, såfremt han (politimanden) kom hjem, inden krigen sluttede. Det ville politimanden gerne, hvortil fangen fortsatte med at sige: »Det drejer sig om 6 maskinpistoler, der ligger uvirksomme hjemme i en kælder på Frederiksberg.«

Hertil svarede politimanden, at såfremt han slap levende ud af lejren og hjem til Danmark, ville han ikke beskæftige sig med noget af den slags. Fangen bag det tilgitrede vindue reagerede kun ved stille at ryste opgivende på hovedet.

*H. P. Johansen
Häftling nr. 52.042*

SAUERKRAUT

Enhver, der har stiftet bekendtskab med opholdet i en KZ-lejr, vil kende betydningen af at være i stand til at organisere. Komsu-Komsa, som det hed i lejr sproget. Vistnok af fransk oprindelse. Det var simpelt hen nødvendigt for at kunne overleve. At kunne organisere vil i denne betydning sige at være i stand til at skaffe sig noget ekstra på en eller anden måde. For at have held med at kunne organisere noget ude på arbejdspladserne, var det af og til nødvendigt at have kontakt med en eller anden af de

mere godhjertede blandt vagtmandskabet, der så gennem fingre med vore små transaktioner, mens der var andre, man skulle passe på. Der herskede det paradoksale, at man godt måtte »organisere« noget ind i lejren, men det var forbudt at føre noget ud af lejren. Som om der her var noget, der var værd at føre ud. Således måtte vi selv stjæle brænde ude i skoven til vore kakkellovne, dersom vi ville have varme på.

*

En dag var vi således beskæftiget med tipvognstransport, som vi gik og skubbede på. 2 mand ved hver vogn. Tipvognssporet førte gennem en bondegård, og her bemærkede vi en tønde, der var sat ud på gårdspladsen med et eller andet i. På en af turene så vi vort snit til at undersøge det nærmere og opdagede så, at det var en blanding af forskellige grønsager bl.a. ærter og gulerødder - den såkaldte Sauerkraut, der sandsynligvis var blevet for sur for gårdens beboere og derfor sat ud som påtænkt foder til ænder og gæs.

Vi besluttede at organisere tønden med Sauerkraut næste gang, vi kom igennem gården. Vi aftalte planen med den af SSerne, en ældre soldat, der havde opholdt sig i Sønderborg, da byen var tysk. Den anden SSer - en ondskabsfuld »Rottenführer« skulle holdes udenfor.

Under vor næste passage af gårdspladsen lagde vi derfor en træpind ind under hjulene på en af tipvognene, hvorefter de to fanger, der skubbede vognen, foregav forgæves at anstrenge sig for at få den i gang igen, mens SSerne råbte og skreg af fuld hals - den ene naturligvis på skrømt.

Mens SS'ernes opmærksomhed var optaget af den blokerede tipvogn, løb 2 af de andre fanger hen og hentede tønden med Sauerkraut og fik den læsset op på en tipvogn. Så snart det var overstået, blev pinden ubemærket sparket væk, og tipvognstoget kunne pludselig sætte sig i bevægelse igen.

Hjemkommen til lejren fordelte vort arbejds hold indholdet af affaldstønden imellem sig. Jeg var dog stadig for kræsen til at nyde noget heraf, men solgte min andel for 2 cigaretter.

Robert Dahl

FORENINGERNE

SAMMENSLUTNINGEN

Fra bestyrelsesmødet i oktober

Formanden, Oskar Verner, havde haft en henvendelse fra Danmarks Radio om Jane Horney-sagen, men han havde nægtet at udtale sig derom, idet han var af den opfattelse, at sagen er og skal være skrinlagt for stedse. Bestyrelsen var enig i, at man ikke vil lade sig inddrage i en debat om denne sag.

Derefter drøftedes spørgsmålet om Rekreationsfondens regler. Det vedtoges at forhøje indtægtsgrænsen fra 1. november til det beløb, der afrundet svarer til maximumsrenten efter erstatningsloven + folkepensionens grundbeløb, d.v.s. indtil videre 175.000 kr. Det højeste beløb, Rekreationsfonden yder, blev samtidig forhøjet til 3000 kr. (dog højst 75% af den faktiske udgift til rekreationsopholdet).

Poul Nielsen omtalte mindesmærket ved Helligåndskirken, hvor der stadig er tekniske problemer med at få flammen til at fungere rigtigt.

Willy Mørk Jensen oplyste, at Bernadottegården har holdt 10-års fødselsdag ved en sammenkomst. Hjemmet har nu 12 beboere fra vor kreds.

Bernth Johannesson oplyste, at alle vore 30 pladser på Bernadottegården nu er besat med beboere fra vor kreds, og der er stadig en venteliste på 5-6 ansøgere.

KAMMERATERNES HJÆLPEFOND

Feriehjemmet på Kegnæs

Ansøgninger vedrørende ophold en uge på Kegnæs i 1986 kan nu rekvireres hos Preben Feddersen, Caroline-Amalievej 11, 5874 Hesselager (tlf. 09-25.14.77). **Porto kr. 2,80 vedlægges.**

Opmærksomheden henledes på, at man ikke kan forvente at få plads på fe-

Fra foreningerne blev følgende oplyst: Foreningen Gestapofanger fra Besættelsen har generalforsamling 28. oktober og jubilæumsfest den 29. november.

Neuengammeforeningen har igen i år haft en vellykket Meppen-tur med 59 deltagere fra Sjælland og 29 fra det øvrige land. Foreningen har sammenkomst den 25. oktober (gule ærter).

Sachsenhausenforeningen har haft repræsentanter som gæster ved de franske Sachsenhausenfangers kongres, der strakte sig over 3 dage, inklusive festligheder og officielle receptioner.

Buchenwaldklubben har sit årlige andespil den 26. november på Bellahøj Politistation.

Kammeraternes Hjælpesfond

er raske kammeraters hilsen
til de syge

riehjemmet hvert år, da ansøgerantallet er meget stort.

Ansøgere med skolesøgende børn eller børnebørn har fortrinsret i skoleferierne.

Ansøgere må enten

1) have været indsat i danske eller tyske fængsler/koncentrationslejre som følge af aktiv indsats i Frihedskampen under besættelsen,

2) have sejlet i allieret tjeneste/gjort tjeneste i allierede styrker under krigen,

eller

3) være fysisk/psykisk hæmmet som følge af langtidssillegalt under besættelsen,

samt være registreret i Frihedsfonden/Sikringsstyrelsen.

Huset kan benyttes hele året. Der er 7 sengepladser og mulighed for ekstra opredning. Man skal kun medbringe lagner, dynebetræk, pudevær, håndklæder og viskestykker. Alt andet udstyr er til stede.

Skiftedag er hele året MANDAG. Indflytningen må tidligst ske kl. 15, og udflytningen næste mandag skal være sket inden kl. 12 (de tre timer er nødvendige for den tilsynsførende, derfor skal huset være tomt fra kl. 12 til 15 mandag).

Huset skal være rengjort inden afrejsen.

Nøglen til huset tilsendes en uge før indflytningdagen.

Ansøgningsskemaerne skal være returneret til Preben Feddersen inden 15. januar 1986. KH.

40-års stiftelsesfest

Torsdag den 19. september 1985 markerede klubben sin 40-års »fødselsdag«. Dagen indledtes med kransenedlægning ved monumentet på Bispebjerg Kirkegård og ved mindevæggene på Københavns Politigård.

Kl. 18 mødte et feststemt publikum til festmiddag i kantinen på Politiskolen.

Det var glædeligt, at netop Politiskolen blev rammen om festen, idet klubbens stiftelsesfest fandt sted på Politiskolen den 19. september 1945, altså på 1-års-dagen for deportationen af en del af det danske politi.

Efterhånden som den gode mad blev serveret, blev der god stemning omkring de festligt pyntede borde.

Efter hovedretten talte formanden, Hans Andersen. Han gennemgik klubbens historie i en tale, der var opdelt i 7 afsnit, og hvert afsnit sluttede med

Hans Andersen udnævner det 8. æresmedlem, Vil. Andreassen (Foto: Ernst Steen).

begrundelsen for udnævnelsen af et af klubbens 7 æresmedlemmer.

Formanden afsluttede sin tale med at udnævne klubbens 8. æresmedlem. Han var meget tilbageholdende med at afsløre, hvem det skulle være, og spændingen steg voldsomt, indtil han røbede, at klubbens revisor siden 1946 Vilhelm Andreassen af en enig bestyrelse var udpeget til at modtage klubbens æresbevisning, idet han på forbilledlig vis altid har vist sig som en god kammerat, der har vist stor interesse for klubbens trivsel.

Efter at have modtaget æresdiplom og klubbens emblem i guld takkede Vilhelm Andreassen for æresbevisningen, som han var meget glad for.

Flere af medlemmerne havde herefter ordet og udtalte sig anerkendende om arbejdet indenfor klubbens ledelse, og Leif Refdahl overbragte en hilsen fra Julsgård Larsen og hustru, der var forhindret i at deltage i festen. Leif Refdahl indvilgede i at værer kurér for klubben og den følgende dag aflevere klubbens hilsen, ledsaget af naturalier til Julsgård Larsen og hustru.

Næstformanden introducerede herfter en bog, som klubbens bestyrelse har ladet udgive i anledning af »fødselsdagen«. Den omhandler klubbens historie i store træk og indeholder en lang række fotos, optaget bl.a. af medlemmerne gennem årene. Stoffet er samlet af formanden. Bogen er uddelt til de fremmødte medlemmer, og den er siden udsendt til alle medlemmer i hele landet efter festen. Bogen blev på stedet modtaget med glæde, og mange medlemmer

tilkendegav straks deres begejstring for modtagelsen.

Under desserten blev Buchenwaldsangen afsunget.

Efter middagen serveredes kaffe, hvorefter musikken spillede op til dans. Vi havde i dagens anledning entreret med en fortrinlig spillemand, der spillede og sang et repertoire, der fik så at sige »alle mand« på dansegulvet fra først til sidst.

Godt midnat sluttede en god fest i kammeratligt lag. *Bestyrelsen*

ERHVERVSHÆMMEDE

GAVESPIL I AALBORG

Tirsdag den 10. december kl. 19 afholdes det store gave/julespil her på centret. Vi håber, at hver især som sædvanligt medbringer en lille (gerne stor) pakke, så gør festudvalget sit til, at vi får en hyggelig aften. Der serveres kaffe og brød. *Festudvalget*

PÅ BESØG I ÅRHUS

I dagene 28.-29. august var vi 6 m/k fra bestyrelsen med ved landsmødet i Århus, to dage hvor vejrguderne tilsmilede os - herligt solskinsvejr begge dage! Om det så gjorde sit til, at det var et godt møde, ved jeg ikke, men sådan var det - god stemning - godt humør og ingen uoverensstemmelser afdelingerne imellem. Der var gæster fra Frihedsfon-

den og Sikringsstyrelsen, vi fik en del orientering, men ellers er landsmøderne i sammenslutningen jo ikke de store slagsmål, alt forløber tilsyneladende i det daglige til de flestes tilfredshed.

Århus afdeling benyttede samtidig lejligheden til at fejre sit 25 års jubilæum, det bevirkede, at vi kom med til en dejlig fest - god middag - mange talere med lovord til afdelingen og ikke mindst til Alfred Bertelsen, som jo har været den store drivkraft i hele perioden.

Herfra skal lyde en tak til Århus for et par gode dage - et godt møde og en god fest. Tak for en dejlig køretur gennem byen til de forskellige steder, hvor vi mindedes vore faldne kammerater.

Børge Jensen

Århus

Decembermøde

Der indbydes til julefrokost onsdag den 11. december kl. 13.30 i Bildbjergparken, Paludan-Müllers Vej 92, Århus, Pris kr. 90,-.

Tilmelding senest den 2. december på tlf. (06) 16 63 18. *Bestyrelsen*

GESTAPOFANGERNE

Den årlige rejsedag

Sjællandsafdelingen har den 16. september 1985 foretaget den årlige udflugt, der denne gang gik til Holmegaards Glasværk i Fensmark og derefter til Rødby med sejltur til Puttgården.

Vi startede fra Københavns Hovedbanegård kl. 8.30 med »Knud« som chauffør. Inden vi nåede ud af København, sang vi vores morgensang »I østen stiger solen op«. Det lød smukt, der var jo mange gode sangere iblandt os.

Vi kørte direkte til Holmegaards Glasværk, hvor vi blev modtaget af to søde guider, der straks delte os op i to hold, hvorefter de inden rundturen fortalte os glasværkets historie.

I de skønne omgivelser syd for Holmegaards mose i Fensmark grundlagdes i 1825 Holmegaards Glasværker. De første glasmagere blev hentet til Danmark fra Norge og Bøhmen for at lære danskerne det vanskelige håndværk. Det at skabe form og liv i den glødende glas-

masse sker efter de mere end 2000 år gamle principper.

Ved besøget oplevede vi det traditionsrige håndværk. Her så vi glassmagerne mundblæse produkter, der er designet af vore egne kunstnere, som med deres formgivning har været medvirkende til at gøre Holmegaards Glasværk kendt og efterspurgt over hele verden.

Vi så også kontrasten til håndværket - nemlig fuldautomatisk produktion af emballageglas.

Efter gennemgangen besøgte vi museet, hvor er bredt udsnit af nutidige og ældre glad er udstillet. Vi besøgte glassboden, hvor der var anledning til at handle. Derefter sluttede besøget på glaskroen.

Fra glasværket kørte vi til Farøbroen, kørte ned på selve øen på P-pladsen for derfra at beundre de danske ingeniørers dygtighed. Så gik turen til Lolland-Falster, hvor vi beundrede de lyserøde kirker og derfra til Rødby færge, hvor vi blev modtaget af Sonja og Laurits Kjøngerskov, der havde sørget for både billetter og reserveret plads til hjemturen, hvor vi spiste »Beuf Stroganoff med salatbord«.

Under Kjøngerskovs ledelse gik vi atter i land, her tog vi afsked med de to gode venner.

Turen gik så tilbage til Københavns Hovedbanegård under sang og højt humør, vi var hjemme igen kl. 19 efter en begivenhedsrig tur i gode kammeraters selskab. »FIND«

BESØG PÅ BERNADOTTEGÅRDEN

Igen i år besøgte Sjællandsafdelingen Bernadottegården i Roskilde. Det bliver i år søndag den 8. december, hvor vi holder jul sammen med beboerne og overrækker en julegave til beboerforeningen. (Sidste år var gaven på 1.000 kr.

REJSEN TIL PARIS OG STRASBOURG

Sjællandsafdelingens rejse i april til Paris, Struthof og Strasbourg har fået en smuk omtale i bladet »Dansk Samvirke Danmarksposten«, der sendes til alle danskere i udlandet. Desuden til de danskere, der tidligere har haft deres virke i det fremmede.

NEUENGAMME

Søs Lærche lægger blomster i Neuengamme den 9. september ved afslutningen af pilgrimsfærd.

SACHSENHAUSEN

GÆST NUMMER 8 MILLION

Mindeparken i Sachsenhausen-lejren har i denne sommer modtaget gæst nummer 8 million siden mindeparkens oprettelse.

Det var brudeparret Catrin og Gerald Jäger fra Friederichsthal i Oranienborg amt. Lige efter vielsen lagde de en buket blomster ved lejrens store monument med de politiske fangers røde trekant.

Det oplyses fra lejren, at denne handling med at lægge blomster ved monumentet er en udbredt skik blandt egnens befolkning.

MINDEORD

BARNER ANDERSEN

Umiddelbart før redaktionens slutning kom meddelelsen om, at Barner Andersen, Randers, var afgået ved døden på sin 73-års fødselsdag.

Barner Andersen er velkendt rundt om i landet for sin flittige foredragsvirksomhed om besættelsestiden og modstandsbevægelsen. Han var aktiv i Hvidstengruppen gennem mere end et år, og ved Gestapos aktion i marts 1944 blev han arresteret sammen med de øvrige Hvidstenfolk. Hans bror blev henrettet og selv blev han indstillet til dødsstraf, men på grund af ung alder (22 år) benådet med livsvarigt tugthus. Efter fire måneders fængsel i Danmark blev han ført til Tyskland, hvor han tilbragte 10 måneder i skiftende tugthuse (Kiel, Lübeck, Neumünster og Dreierbergen), til han i april 1945 via Neuengamme kom til Sverige med De hvide Busser.

Efter krigen har han taget aktiv del i Landsforeningen Gestapofangernes arbejde. En særlig indsats har han ydet ved at lade optage en række lydband til brug ved undervisning i skolerne, suppleret med et udmærket teksthæfte, der bl.a. indeholder nogle sider fra den

dagbog, han førte i tugthuset, nedskrevet på toiletpapir.

Og i år udkom bogen »Hvidsten-gruppen, som Barner Andersen oplevede den«, redigeret af den unge journalist Peter Laursen. Han huskes også for TV-udsendelsen i maj, genudsendt her i efteråret.

Hans navn vil længe blive bevaret sammen med mindet om Hvidstengruppens indsats i Danmarks frihedskamp. -t

Journalist Peter Laursen slutter sine mindeord med at skrive:

Han ønskede at åbne ungdommens øjne for forskellen mellem at leve i et demokrati og et diktatur, for modstandskampens betydning og for værdien af den nationale frihed.

Et stort og uegennyttigt arbejde har sat sig dybe spor hos den opvoksende ungdom.

Barner Andersen.

Aalborg

Den 5. juli afgik Magnus Sørensen, Suensonsgade 19, Aalborg, ved døden 64 år gammel. Hans helbred var gennem nogen tid dårligt, men jeg mødte ham dog ofte på gaden - sidst få dage før hans død. Han var da ved godt mod og i fint humør, han døde alene, idet han blev fundet af familien i sit hjem et par dage efter, at døden var indtrådt.

Magnus sad under krigen i Neuen-gamme. B.J.

Den 31. maj afgik Albert Jørgensen ved døden i sit hjem i Seattle USA, 67 år gammel. Albert var frederikshavner, han mønstrede i april 1940 i m/s Stensby og gjorde hele krigen med til søs i forskellige skibe.

Han sejlede mest ud fra USA, og her blev han, da krigen var slut. Han fortsatte med at sejle i amerikanske skibe, men allerede for flere år siden begyndte det at gå ned ad bakke helbredsmæssigt. Albert og hustru besøgte os i 1984, trods et ikke alt for godt helbred var humøret højt, han var glad for at være hjemme og glædede sig til at komme igen senere, men sådan gik det ikke. B.J.

Den 10. juni afgik vort mangeårige medlem Holger Peter Rasmussen, P.Knudsensvej 14, Randers, ved døden 85 år gammel. Holgers helbred havde den sidste tid været svigtende, og han døde på hospital.

Vi har på centret ikke set meget til Holger, hvilket nok skyldes afstanden samt hans alder og helbred. Han sejlede under krigen som fyrbøder. B.J.

Den 28. juli afgik Ellen Jensen, Østerbro 94, Aalborg, ved døden kun 62 år gammel. Ellen var gift med vores næstformand Gunner Jensen. Ellen havde kun været syg i få måneder, da døden indtraf.

Foruden det store savn, det er for familien, at Ellen nu ikke er her mere, er det også et savn for os alle her i foreningen, hun kom meget her på centret - var frisk og frejdig og i godt humør - var altid villig til at give en hjælpende hånd, når vore piger forsøgte at hygge her på centret eller til fest. B.J.

Søren Lundby Christensen, Slagelse, afgik den 14. juli ved døden, 65 år gammel. Søren havde været medlem hos os i mange år, han boede indtil for få år siden i Pandrup, men flyttede til Slagelse for at være nærmere børnene. Han beholdt kontakten til os og var meget interesseret i foreningens velfærd. Han fulgte med i, hvad der skete her i det nordjyske.

Trods et stærkt svigtende helbred holdt han modet oppe og var indtil få dage før sin død overbevist om, at han i år ville have kræfter til at aflægge et besøg heroppe i sommerens løb, men kræfterne slog ikke til. B.J.

Den 19. august afgik Niels Vrist, Ivar Christensensvej 18, Skagen, ved døden 66 år gammel. Niels var fisker, et hverv han klarede til han i 1980 måtte give op grundet svigtende helbred. Han kom til England i august 1943 med kutteren »Vestbank«, han meldte sig straks til den engelske marine og var indtil sommeren 1945 med ministryger nr. 83, hvis opgave det var at stryge miner ved den engelske kyst afbrudt af en periode med ministrygning ved invasionskysten. B.J.

Æret være deres minde.

DACHAU-KLUBBEN

I oktobernummeret kunne Dachau Klubben berette om tabet af foreningens sekretær Arvid Hemmingsen, der døde den 1. september. Desværre har klubben haft andre smertelige tab.

I sommer døde Sigurd Friis Madsen efter længere tids sygdom. Sammen med sin hustru Asta havde Sigurd forlængst anmeldt sin deltagelse i Dachauturen 26/4-2/5, men det stod hurtigt klart for Asta, at en gennemførelse af rejsen for Sigurds vedkommende var en utopisk tanke, han var alt for syg.

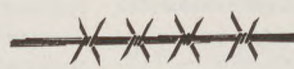
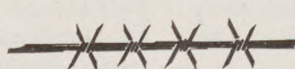
Omkring månedsskiftet september-oktober døde Sigurds 2 år ældre broder, Harald Friis Madsen, og omtrent samtidig døde Svend Legård pludseligt, kun 61 år gammel. Svend deltog sammen med hustruen Lise i Dachauturen, og begge var også deltagere i »efterrejsmødet« den 30. august. Svend havde vundet sig mange venner i klubben på grund af sin noble optræden og sit tørre og stilfærdige lune.

Og kun få dage før sin 70 års fødselsdag døde Kurt Jølving. Han blev bisat fra Frederiksberg Kirke den 10. oktober, netop 70 år efter sin fødsel. Kurt havde i mange år været en flittig generalforsamlingsdeltager, men havde dog måttet svigte på det seneste af helbredsgrunde. I Dachau Klubben begræder vi tabet af disse gode kammerater og udtaler et

ÆRE VÆRE DERES MINDE.

Poul Nielsen

I omtalen af Arvid Hemmingsens død sluttede vi med at skrive, at han var »en god og kærlig kammerat«, det skulle være »en god og ærlig kammerat«.

ADRESSE- LISTE

SAMMENSLUTNINGEN AF DANSKE FANGER FRA FRIHEDSKAMPEN 1940-45

Fmd.: Oskar Verner, Muregade 10, 2200 Kbh. N. (01) 35 50 12.
Næstform.: Peter Møller Madsen, Sjøelør Boulevard 12, 2.tv. 2450 København SV. (01) 16 60 98.
Skr.: P. Nielsen, Bavnebjergspark 6, 3520 Farum. (02) 95 22 08.
Kass.: Bernt Johannesson, Kongshvilevej 20, 2800 Lyngby, giro 5 11 79 17.
Bestyrelse: H. Davidsen, Frode Toft, Hans Andersen, Else Drejer, Lilian Olsen, Birgit Fischermann, Villy Mørk Jensen, Solveig Skjøtt og Ove Laursen.

BUCHENWALD-KLUBBEN

Fmd.: Hans Andersen, Sløssevej 19, 4894 Øster Ulslev (03) 86 55 59.
Kass.: Ernst Steen, Vendersgade 6, 3363 København K. (01) 12 85 95.
Sommer: Møntstien 6, Vester Lyng, 4500 Nykøbing S. (03) 41 01 20.
Odense: Carl Aage Hansen, Kærmindevej 25, 5000 Odense. (09) 12 71 99.
Århus: Fmd.: Knud Andreasen, Brønhøjvej 11, Hyllested, 8400 Ebeltoft. (06) 33 60 61.
Kass./sekretær: Arnold Sejersen, Jægergårdsgade 138, 2., 8000 Århus C. (06) 13 07 65.

Aalborg: G. Hansen, Østre Allé 47, 9000 Aalborg. (08) 12 73 63.

DACHAU-KLUBBEN

Fmd.: Poul Nielsen, Bavnebjergspark 6, 3520 Farum. (02) 95 22 08.
Kass.: Ernst Nielsen, Firskovvej 42, 2800 Lyngby. Giro 6 45 87 18. (02) 87 09 58.
Socialsekretær: Otto Laugesen, Snerlevej 27, 7900 Nykøbing Mors. (07) 72 02 27.

LANDSFORENINGEN ERHVERVSHÆMMEDE FRA FRIHEDSKAMPEN

Fmd.: Oskar Verner, Muregade 10, 2200 Kbh. N (01) 35 50 12.
Kass.: Richard Tue Andersen, Randersvej 75, 8200 Århus N. (06) 16 92 42.

Omegnsafdelingen:

Fmd.: Johan Kanding, Smedetoften 16, 2400 København NV. (01) 19 24 24.
Socialsekretær: Kaj Wadsbach Petersen, Lundebjerggårdsvej 228, 2740 Skovlunde. (02) 94 44 92.
Kontor: Kongevejen 252, 2. sal, 2830 Virum. (02) 85 58 98. Giro 881 17 88.
Åbent tirsdag, onsdag og torsdag kl. 10-14. Sociale sager kun tirsdag og torsdag.

Esbjerg afd. Fmd.: Viggo Hansen, Palnato-kes Alle 19, 6700 Esbjerg. (05) 14 27 58.
Kontor: Centret, Skolegade 54, 6700 Esbjerg. Åbent hver onsdag kl. 14-17.

Fredericia afd. Fmd.: Jens Jac. Jensen, Fårbækvejen 2, 7000 Fredericia. (05) 95 79 88. Kontor: Kongensgade 31 A, tlf. 93 29 73, åbent tirsdag kl. 14-16.
Socialsekretær: Kai Ibsen, Skovparken 38 B, 6000 Kolding. (05) 52 82 43.

Odense afd.: Kontor: Giersingvænget 24, 5220 Odense SØ, tlf. (09) 15 45 87. Åbent hver onsdag kl. 10-12.
Fmd.: Richard Andersen, Giersingvænget 24, 5220 Odense SØ. (09) 15 98 27.
Socialsekretær: Kristian Hansen, Grønne- vangen 17, 5210 Odense NV, tlf. (09) 16 31 93.

Sydfyns afd.: Louis Artéll, Brændeskov- vænget 7 B, postbox 251, 5700 Svendborg. (09) 22 37 00.
Aksel Jørgensen, Vornæsvej 33, 5700 Svendborg. (09) 54 12 29.

Sjællands afd.: Ove Laursen, Moseskræn- ten 3, Ganløse Bund, 2760 Måløv. (02) 18 30 46.

Aalborg afd.: A.J. Jørgensen (Åbo), Lem- vigvej 67, 9220 Aalborg Ø. (08) 15 70 82. Centrets adresse: Østerbro 38, 9000 Aalborg (08) 12 16 19. Åbent tirsdage 10-12, torsdage 10-12 og 14-17.

Århus afd.: Alfr. Bertelsen, Louis Hamme- richs Vej 11,2, 8200 Århus N. (06) 16 63 18.
Centrets adresse: Skovvangsvej 220, 8200 Århus N. (06) 16 63 18. Åbent mandag- fredag kl. 9-12 (sociale sager). Kammeratligt samvær tirsdag og torsdag kl. 14-17.

LANDSFORENINGEN GESTAPOFANGERNE

Fmd.: Gartner Christen Karstensen, Stadi- onvej 20, Øsby, 6100 Haderslev. (04) 58 41 65.
Kass.: Else Bentzen, Nørre Boulevard 62, 8900 Randers, tlf. (06) 42 69 61.

Randers afd.: Fmd.: Erik Andersen, Fjord- bakken 32, Mellerup, 8900 Randers. (06) 44 13 19.

Kass.: Karin Larsen, Sjællandsgade 11, 8900 Randers. (06) 42 58 60.

Sjællandsafd.: Fmd.: Jens Thomsen, Skottegården 15, 2770 Kastrup. (01) 50 48 61 og (01) 50 09 70.

Kass.: Erik Gajhede, Vejlands Alle 95, 2300 København S, tlf. (01) 58 16 55. Giro 1 70 30 72.

Århus afd.: Fmd.: Edith Johansen, Hou- gårdsvej 58, II, 8220 Brabrand. (06) 26 15 19.

Kass.: Elisabeth Thorsen, Irisvej 2, 8400 Ebeltoft. (06) 34 17 82.

FORENINGEN AF GESTAPOFANGER FRA BESÆTTELSEN:

Fmd.: Solveig Skjøtt, Dalsø Park 128, 3500 Lille Værlose. (02) 48 56 74.
Kass.: Henning Skøtt Sørensen, Kastrup- vej 78, 1.tv., 2300 Kbh. S., tlf. (01) 58 31 02.

HANNOVER-STÖCKEN

Fmd.: Peter Møller Madsen, Sjøelør Boule- vard 12, 2.tv. 2450 Kbh. SV. (01) 16 60 98.
Kass.: Gunnar Transel, Vestergade 29, 7100 Vejle.

HORSERØD

Fmd.: Heinrich Davidsen, Kastrupvej 90, 2300 København S. (01) 55 34 99.

NEUENGAMME-FORENINGEN

Fmd. (fung.): Villy Mørk Jensen, Sjørring- vej 6, Sjørring, 7700 Thisted. (07) 97 12 71.
Kass.: Søster Lærche, Immerkær 25, 2.tv., 2650 Hvidovre. (01) 75 58 03.

RAVENSBRÜCK-GRUPPEN

Astrid Blumensaad, Carlsgade 5, 5000 Odense C.

SACHSENHAUSEN-FORENINGEN

Fmd.: Oskar Verner, Muregade 10, 2200 København N. (01) 35 50 12.
Kass.: Emmy Eskildsen, Nansensgade 22, 5000 Odense C. (09) 11 92 52.
Odense: Evald Lægteskov, Åsumvej 128, 5240 Odense NØ. (09) 10 24 15.

STUTTHOF-FORENINGEN

Fmd.: Helge Kierulff, Kidhøj 10, 2880 Bagsværd. (02) 98 11 77.
Kass.: Ingeman Berthelsen, Landlystvej 72, 2650 Hvidovre (01) 75 97 13.

THERESIENSTADT-FORENINGEN

Fmd.: Birgit Fischermann, Toftekærsvvej 28 C, 2820 Gentofte. (01) 65 82 12.
Kass.: Herman Erbstein, Gerlevvej 15, 2700 Brønshøj. (01) 28 27 15.

FERIEMULIGHEDER:

Anholt: Ejers af De Erhvervshæmmede. 12 senge. Adresse: 4. Maj-huset, 8592 Anholt by. Henvendelse til: Alfred Bertelsen, Louis Hammerichsvej 11, 2., 8200 Århus N. (06) 16 63 18.

Kegnæs: Ejers af Kammeraternes Hjelpe- fond. Se øverst bladets side 2.

»Nors Hovedgård«: Selvejende institution. 12 senge. Adresse: Hindingvej 38, Nors, 7700 Thisted. Henvendelse: Alex Binne- balle, (07) 98 11 95.

Smidstruphytten: Ejers af Foreningen af Gestapofanger fra Besættelsen. 4 senge. Henvendelse til: Solveig Skjøtt, Dalsø Park 128, 3500 Lille Værlose (02) 48 56 74.